

VAI TRÒ CỦA KÈN TRUMPET TRONG KIẾN TẠO KHÔNG GIAN ÂM NHẠC GIAO HƯỞNG QUÂN ĐỘI QUA CHƯƠNG TRÌNH “THANH ÂM DƯỚI ÁNH MẶT TRỜI” VÀ “GIAO HƯỞNG NON SÔNG”

TRẦN QUỐC BÌNH
Trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội

Nhận bài ngày 06/5/2026. Sửa chữa xong 18/6/2026. Duyệt đăng 25/6/2026.

Abstract

The trumpet is one of the most important brass instruments in the modern symphony orchestra, distinguished by its bright, powerful timbre and strong projection. In military music, it holds a special position due to its historical association with military bands, ceremonies, and martial traditions. Through an examination of two representative performances by the Army Symphony Orchestra, Sounds Under the Sunlight and Symphony of the Nation, this study clarifies the role of the trumpet in musical organization and artistic expression. The findings reveal that the trumpet not only contributes to creating a majestic and epic soundscape but also serves as an aural symbol of the soldier, patriotism, and the cultural identity of the Vietnam People's Army within the context of contemporary symphonic art.

Keywords: Military music, military symphony, military Symphony Orchestra, Sonic symbol, trumpet.

1. Đặt vấn đề

Trong nghệ thuật giao hưởng, bộ hơi đồng giữ vai trò quan trọng trong việc tạo dựng sức mạnh âm thanh và các cao trào biểu cảm. Trong đó, Trumpet nổi bật bởi âm sắc sáng, mạnh, khả năng xuyên âm cao và sức lan tỏa đặc biệt trong tổng phổ. Lịch sử phát triển của Trumpet gắn liền với các hoạt động quân sự, từ truyền tín hiệu, điều động lực lượng đến phục vụ nghi lễ, vì vậy âm thanh của nhạc cụ này thường gợi liên tưởng đến sức mạnh, lòng dũng cảm, chiến thắng và tinh thần chinh phục (Piston, 1955; Adler, 2016). Tại Việt Nam, cùng với sự phát triển của âm nhạc chuyên nghiệp, Trumpet ngày càng được khai thác rộng rãi trong giao hưởng, quân nhạc và các chương trình nghệ thuật chính luận, trở thành biểu tượng âm thanh gắn với hình tượng người chiến sĩ. Sự ra đời của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội đánh dấu bước phát triển mới của nghệ thuật hàn lâm trong Quân đội nhân dân Việt Nam, nơi ngôn ngữ giao hưởng hiện đại được kết hợp với truyền thống văn hóa quân đội (Nguyễn Thụy Loan, 2013; Trần Văn Khê, 2011).

Thông qua hai chương trình “Thanh âm dưới ánh mặt trời” và “Giao hưởng non sông”, Trumpet thể hiện vai trò nổi bật trong việc xây dựng cấu trúc âm thanh, tổ chức cao trào cảm xúc và truyền tải các giá trị lịch sử, văn hóa, dân tộc. Từ thực tiễn đó, bài viết tập trung phân tích vai trò nghệ thuật và giá trị biểu tượng của Trumpet trong quá trình hình thành bản sắc âm nhạc quân đội Việt Nam đương đại.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để làm rõ vai trò của Trumpet trong việc kiến tạo không gian âm nhạc giao hưởng quân đội, nghiên cứu sử dụng kết hợp nhiều phương pháp tiếp cận của âm nhạc học và nghiên cứu nghệ thuật. Trước hết, phương pháp phân tích tài liệu được sử dụng nhằm hệ thống hóa các quan điểm lý luận về Trumpet trong nghệ thuật giao hưởng hiện đại. Các công trình của Piston (1955), Del Mar (1981), Tarr

Email: quocbinh.tromba@gmail.com

(1988), Herbert và Wallace (1997), Hickman (2006), Adler (2016) cùng một số nghiên cứu về âm nhạc quân sự và nghệ thuật phối khí được khai thác nhằm xây dựng cơ sở lý thuyết cho nghiên cứu. Việc tổng hợp các nguồn tài liệu này giúp xác định những đặc điểm âm học, chức năng biểu diễn và vai trò nghệ thuật của Trumpet trong dàn nhạc giao hưởng (Del Mar, 1981; Herbert & Wallace, 1997; Hickman, 2006). Bên cạnh đó, phương pháp phân tích âm nhạc được sử dụng để xem xét vai trò của Trumpet trong cấu trúc tác phẩm và tổng phổ giao hưởng. Các yếu tố được khảo sát bao gồm: vị trí xuất hiện của Trumpet trong kết cấu âm nhạc; mối quan hệ giữa Trumpet với các nhóm nhạc cụ khác; vai trò của Trumpet trong việc hình thành cao trào; khả năng kiến tạo không gian âm thanh và chức năng biểu đạt nội dung nghệ thuật. Nghiên cứu cũng vận dụng phương pháp ký hiệu học âm nhạc nhằm giải thích ý nghĩa biểu tượng của âm thanh Trumpet trong môi trường nghệ thuật quân đội. Theo hướng tiếp cận này, âm thanh không chỉ được xem như hiện tượng vật lý mà còn là một hệ thống ký hiệu văn hóa có khả năng chuyển tải những giá trị lịch sử, xã hội và tư tưởng. Ngoài ra, phương pháp nghiên cứu trường hợp (case study) được sử dụng thông qua việc khảo sát hai chương trình nghệ thuật tiêu biểu của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội là *"Thanh âm dưới ánh mặt trời"* và *"Giao hưởng non sông"*. Đây là những chương trình có quy mô lớn, phản ánh tương đối đầy đủ định hướng nghệ thuật của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội trong giai đoạn hiện nay.

Việc kết hợp các phương pháp trên cho phép nghiên cứu tiếp cận vấn đề từ cả góc độ kỹ thuật âm nhạc lẫn góc độ văn hóa - nghệ thuật, qua đó làm rõ vai trò của Trumpet trong việc hình thành bản sắc âm nhạc giao hưởng quân đội Việt Nam.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Đặc điểm âm học và khả năng biểu đạt của Trumpet trong dàn nhạc giao hưởng

Trong hệ thống nhạc cụ thuộc bộ hơi đồng, Trumpet là nhạc cụ có khả năng phát âm rõ nét và độ xuyên âm mạnh nhất. Đặc điểm này xuất phát từ cấu tạo vật lý của nhạc cụ cũng như nguyên lý tạo âm bằng dao động môi kết hợp với hệ thống ống cộng hưởng kim loại (Piston, 1955; Adler, 2016). Khác với các nhạc cụ dây vốn tạo nên những đường nét âm thanh mềm mại và liên tục, Trumpet tạo ra âm sắc có độ tập trung cao, biên độ rõ ràng và khả năng định hình tiết tấu mạnh mẽ. Vì vậy, trong nghệ thuật phối khí giao hưởng, Trumpet thường được sử dụng để thực hiện các nhiệm vụ mang tính khẳng định như trình bày chủ đề chính, tạo tín hiệu mở đầu hoặc xây dựng các đoạn fanfare. Theo quan điểm của các nhà phối khí hiện đại, Trumpet là nhạc cụ có khả năng thu hút sự chú ý của người nghe nhanh hơn phần lớn các nhạc cụ khác trong dàn nhạc. Điều này không chỉ đến từ cường độ âm thanh mà còn từ cấu trúc phổ âm giàu các thành phần họa âm bậc cao. Những họa âm này tạo nên cảm giác sáng, sắc nét và có xu hướng nổi bật trong tổng thể âm thanh giao hưởng. Đặc điểm trên giải thích vì sao Trumpet thường xuất hiện ở những thời điểm quan trọng trong cấu trúc tác phẩm. Khi nhà soạn nhạc muốn nhấn mạnh một tư tưởng, một bước ngoặt cảm xúc hoặc một hình tượng nghệ thuật cụ thể, Trumpet thường được lựa chọn như một phương tiện biểu đạt hiệu quả. Tuy nhiên, giá trị nghệ thuật của Trumpet không chỉ nằm ở khả năng tạo âm lượng lớn. Trong nghệ thuật biểu diễn hiện đại, Trumpet còn có thể thể hiện nhiều sắc thái biểu cảm khác nhau. Ở cường độ nhỏ, âm thanh của Trumpet có thể mang màu sắc trữ tình, suy tư và nội tâm. Ở cường độ trung bình, nhạc cụ tạo cảm giác trang nghiêm, vững chắc. Khi đạt tới cường độ lớn, Trumpet trở thành biểu tượng của sức mạnh, khí phách và tinh thần chiến thắng.

Sự đa dạng này giúp Trumpet trở thành một trong những nhạc cụ có khả năng biểu đạt phong phú nhất trong dàn nhạc giao hưởng.

3.2. Trumpet như một biểu tượng âm thanh của nghệ thuật quân đội

Không phải ngẫu nhiên mà Trumpet thường được xem là nhạc cụ mang đậm tính quân sự nhất trong hệ thống nhạc cụ phương Tây (Tarr, 1988; Herbert & Wallace, 1997).

Về mặt lịch sử, Trumpet xuất hiện trong quân đội từ rất sớm. Trước khi trở thành nhạc cụ nghệ thuật, Trumpet đã được sử dụng để truyền tín hiệu chiến đấu, điều động đội hình và tổ chức các nghi lễ quân

sự. Chính nguồn gốc này đã tạo nên những liên tưởng văn hóa bền vững giữa âm thanh Trumpet với các giá trị như sức mạnh, lòng dũng cảm và tinh thần chiến đấu. Trong lý thuyết ký hiệu học âm nhạc, mỗi âm thanh đều có khả năng tạo ra các tầng ý nghĩa vượt ra ngoài giá trị vật lý của nó. Đối với Trumpet, người nghe không chỉ tiếp nhận âm thanh như một hiện tượng âm học mà còn liên hệ tới những hình ảnh và ký ức văn hóa đã được tích lũy trong lịch sử. Khi một đoạn fanfare của Trumpet vang lên, công chúng thường liên tưởng tới lễ duyệt binh, nghi thức quân đội, chiến thắng hoặc những sự kiện trọng đại của quốc gia. Đây là cơ chế tiếp nhận mang tính biểu tượng đã được hình thành qua nhiều thế kỷ phát triển của âm nhạc phương Tây và được tiếp tục duy trì trong đời sống âm nhạc đương đại. Đối với Việt Nam, ý nghĩa biểu tượng đó càng được củng cố thông qua lịch sử đấu tranh bảo vệ Tổ quốc. Trong các chương trình nghệ thuật chính luận, sự kiện kỷ niệm lớn của đất nước và quân đội, Trumpet thường xuất hiện như một âm thanh đại diện cho tinh thần yêu nước và khí phách dân tộc. Từ góc độ mỹ học quân sự, Trumpet có thể được xem là phương tiện chuyển tải những giá trị cốt lõi của hình tượng người quân nhân. Âm sắc mạnh mẽ nhưng không thô cứng, sáng rõ nhưng không chói gắt, trang nghiêm nhưng vẫn giàu cảm xúc giúp Trumpet phản ánh khá đầy đủ các phẩm chất như bản lĩnh, ý chí, kỷ luật và trách nhiệm. Do đó, khi xuất hiện trong không gian giao hưởng quân đội, Trumpet không chỉ là một nhạc cụ mà còn là một biểu tượng nghệ thuật mang ý nghĩa văn hóa sâu sắc.

3.3. Vai trò của Trumpet trong việc kiến tạo không gian sử thi

Một trong những đặc điểm nổi bật của các chương trình nghệ thuật do Đoàn nhạc Giao hưởng Quân đội thực hiện là xu hướng hướng tới các chủ đề lịch sử, dân tộc và cách mạng. Những chủ đề này đòi hỏi ngôn ngữ âm nhạc phải có khả năng tạo dựng không gian sử thi - nơi các sự kiện lịch sử và những giá trị cộng đồng được nâng lên tầm khái quát nghệ thuật (Cook, 1998). Trong quá trình đó, Trumpet giữ vai trò đặc biệt quan trọng. Không gian sử thi trong âm nhạc thường được hình thành thông qua các yếu tố như quy mô âm thanh lớn, tiết tấu mang tính khẳng định, cấu trúc cao trào rõ nét và sự xuất hiện của các tín hiệu âm nhạc có khả năng gợi liên tưởng tập thể. Trumpet đáp ứng hầu như đầy đủ những yêu cầu này. Những đoạn fanfare của Trumpet thường xuất hiện ở phần mở đầu hoặc các điểm chuyển tiếp quan trọng của tác phẩm. Chúng tạo ra cảm giác về một sự kiện lớn lao đang diễn ra, đồng thời chuẩn bị tâm thế tiếp nhận cho người nghe. Về bản chất, fanfare là dạng thức âm nhạc có nguồn gốc quân sự, vì vậy khi được đưa vào giao hưởng quân đội, nó càng phát huy mạnh mẽ chức năng tạo dựng không gian lịch sử và cộng đồng. Thông qua khả năng lan tỏa âm thanh mạnh mẽ, Trumpet giúp mở rộng không gian cảm nhận của khán giả vượt ra ngoài giới hạn vật lý của sân khấu. Người nghe không chỉ cảm nhận một tác phẩm âm nhạc mà còn có xu hướng liên tưởng tới những hình ảnh lịch sử, những cuộc hành quân, những chiến công và những ký ức tập thể của dân tộc. Vì vậy, Trumpet có thể được xem là một trong những yếu tố quan trọng nhất góp phần hình thành tính sử thi trong nghệ thuật giao hưởng quân đội.

3.4. Vai trò của Trumpet trong chương trình “Thanh âm dưới ánh mặt trời”

“Thanh âm dưới ánh mặt trời” là chương trình nghệ thuật đánh dấu sự ra mắt chính thức của Đoàn nhạc Giao hưởng Quân đội. Không chỉ mang ý nghĩa của một buổi hòa nhạc giao hưởng, chương trình còn thể hiện định hướng xây dựng một mô hình nghệ thuật đặc thù, nơi ngôn ngữ giao hưởng hàn lâm được kết hợp với truyền thống văn hóa quân đội và các giá trị lịch sử dân tộc. Trong tổng thể cấu trúc nghệ thuật của chương trình, Trumpet giữ vai trò nổi bật ở nhiều phương diện khác nhau. Trước hết, Trumpet tham gia kiến tạo bầu không khí trang trọng và thiêng liêng của sự kiện. Ngay từ những trường đoạn mở đầu, âm thanh của Trumpet tạo nên cảm giác về một nghi lễ nghệ thuật có ý nghĩa đặc biệt. Khác với những nhạc cụ thiên về màu sắc nội tâm như Oboe hay Clarinet, Trumpet tạo ra cảm giác công khai, mạnh mẽ và hướng ngoại. Chính đặc điểm này giúp nhạc cụ trở thành phương tiện hiệu quả trong việc khẳng định tính chất chính luận và sử thi của chương trình. Thứ hai, Trumpet đóng vai trò tổ chức các điểm nhấn trong diễn biến cảm xúc. Một trong những nguyên tắc quan trọng của nghệ thuật giao hưởng là sự phát triển liên tục của năng lượng âm nhạc thông qua các cao trào và các điểm lắng đọng. Trong quá trình đó, Trumpet thường được sử dụng như công cụ xác lập những mốc cảm xúc quan trọng. Mỗi lần xuất hiện của Trumpet không chỉ làm thay đổi màu sắc âm thanh mà còn

góp phần định hướng cách tiếp nhận của khán giả đối với nội dung nghệ thuật. Thứ ba, Trumpet góp phần xây dựng hình tượng người chiến sĩ trong không gian âm nhạc. Hình tượng người lính là một trong những chủ đề xuyên suốt của nghệ thuật quân đội Việt Nam. Tuy nhiên, khác với các loại hình nghệ thuật ngôn từ hoặc sân khấu, giao hưởng không sử dụng ngôn ngữ trực tiếp để mô tả nhân vật. Thay vào đó, hình tượng nghệ thuật được kiến tạo thông qua các yếu tố âm thanh. Trong trường hợp này, Trumpet trở thành phương tiện biểu đạt đặc biệt hiệu quả. Âm sắc sáng, khỏe và giàu tính khẳng định của nhạc cụ tạo nên cảm giác về sự vững vàng, bản lĩnh và quyết tâm. Những đặc tính trên tương đồng với những phẩm chất thường được gắn với hình tượng người quân nhân trong đời sống văn hóa Việt Nam. Bên cạnh đó, Trumpet còn thực hiện chức năng kết nối giữa truyền thống quân nhạc và nghệ thuật giao hưởng hiện đại. Trong lịch sử phát triển của quân nhạc Việt Nam, các nhạc cụ hơi đồng luôn giữ vị trí trung tâm. Khi được đưa vào môi trường giao hưởng, Trumpet không đánh mất bản sắc vốn có mà ngược lại còn giúp bảo tồn và phát triển những giá trị truyền thống trong một hình thức nghệ thuật mới. Có thể nói rằng trong *"Thanh âm dưới ánh mặt trời"*, Trumpet không chỉ là một thành tố của dàn nhạc mà còn là một phương tiện nghệ thuật góp phần xác lập bản sắc cho toàn bộ chương trình.

3.5. Vai trò của Trumpet trong chương trình *"Giao hưởng non sông"*

Nếu *"Thanh âm dưới ánh mặt trời"* thể hiện tính chất hàn lâm trong không gian nhà hát Hồ Gươm thì *"Giao hưởng non sông"* lại hướng tới việc mở rộng phạm vi tiếp cận của giao hưởng tới công chúng thông qua hình thức biểu diễn ngoài trời. Sự thay đổi không gian biểu diễn dẫn tới những yêu cầu khác biệt đối với việc tổ chức âm thanh. Trong môi trường ngoài trời, âm thanh dễ bị phân tán hơn, đồng thời sự chú ý của khán giả cũng chịu tác động từ nhiều yếu tố ngoại cảnh. Vì vậy, những nhạc cụ có khả năng định hướng không gian và tập trung cảm xúc thường giữ vai trò đặc biệt quan trọng. Trumpet là một trong những nhạc cụ đáp ứng tốt nhất yêu cầu này (Nguyễn Bách, 2015; Nguyễn Trung Kiên, 2018). Nhờ khả năng lan tỏa âm thanh mạnh mẽ, Trumpet giúp duy trì sự kết nối giữa sân khấu và công chúng trong không gian rộng lớn. Âm thanh của Trumpet có thể vượt qua những giới hạn vật lý thông thường để tạo nên cảm giác thống nhất về mặt cảm xúc giữa người biểu diễn và người thưởng thức. Một vai trò quan trọng khác của Trumpet trong chương trình là góp phần thể hiện chủ đề dân tộc. *"Giao hưởng non sông"* hướng tới việc tái hiện hình ảnh đất nước Việt Nam thông qua ngôn ngữ giao hưởng. Trong quá trình đó, Trumpet xuất hiện như một tiếng nói biểu tượng của lịch sử, truyền thống và khát vọng phát triển. Âm thanh của Trumpet không chỉ gợi nhắc đến những chiến công trong quá khứ mà còn hướng người nghe tới những giá trị của hiện tại và tương lai. Đây là một đặc điểm quan trọng của nghệ thuật quân đội trong thời kỳ mới: không chỉ tôn vinh truyền thống mà còn khẳng định trách nhiệm đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Ngoài ra, Trumpet còn góp phần tạo nên tính cộng đồng của chương trình. Trong các sự kiện nghệ thuật ngoài trời, cảm giác cộng hưởng giữa đám đông có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Âm sắc mạnh mẽ và giàu sức lan tỏa của Trumpet giúp hình thành những khoảnh khắc cảm xúc tập thể, nơi khán giả không chỉ thưởng thức âm nhạc mà còn chia sẻ những giá trị tinh thần chung. Từ góc độ mỹ học, điều này cho thấy Trumpet không chỉ tác động tới cá nhân người nghe mà còn tham gia vào quá trình hình thành cảm xúc cộng đồng - một đặc điểm quan trọng của nghệ thuật chính luận và nghệ thuật quân đội.

3.6. Trumpet và quá trình hình thành bản sắc âm nhạc của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội

Một trong những vấn đề đáng quan tâm đối với nghệ thuật giao hưởng Việt Nam hiện nay là việc xây dựng bản sắc riêng trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Đối với Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội, yêu cầu này càng trở nên cấp thiết bởi dàn nhạc không chỉ đại diện cho một tổ chức nghệ thuật mà còn đại diện cho hình ảnh và truyền thống văn hóa của Quân đội nhân dân Việt Nam. Qua khảo sát hai chương trình nghệ thuật tiêu biểu có thể nhận thấy Trumpet đang giữ vai trò quan trọng trong quá trình hình thành bản sắc âm nhạc của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội. Trước hết, Trumpet góp phần tạo nên dấu ấn nhận diện về âm thanh. Trong nghệ thuật biểu diễn, bản sắc không chỉ được hình thành từ nội dung tác phẩm mà còn từ những đặc điểm âm thanh mang tính ổn định. Sự xuất hiện thường xuyên của Trumpet trong các trường đoạn quan trọng tạo nên một dấu hiệu nhận diện đặc trưng cho phong

cách nghệ thuật của dàn nhạc. Thứ hai, Trumpet giúp duy trì sự liên tục giữa truyền thống và hiện đại. Trong khi giao hưởng là loại hình nghệ thuật có nguồn gốc phương Tây thì quân nhạc Việt Nam lại gắn với lịch sử đấu tranh cách mạng của dân tộc. Trumpet trở thành điểm giao thoa giữa hai dòng chảy này khi vừa mang những đặc điểm của nghệ thuật giao hưởng quốc tế vừa bảo tồn các giá trị biểu tượng của quân nhạc truyền thống. Thứ ba, Trumpet góp phần khẳng định hệ giá trị văn hóa của nghệ thuật quân đội. Thông qua âm thanh của nhạc cụ, những giá trị như lòng yêu nước, tinh thần trách nhiệm, ý chí vượt khó và khát vọng cống hiến được chuyển tải tới công chúng bằng hình thức nghệ thuật giàu sức thuyết phục. Điều đáng chú ý là quá trình này không diễn ra thông qua các thông điệp trực tiếp mà được thực hiện bằng ngôn ngữ âm nhạc. Chính điều đó làm nên sức mạnh đặc biệt của nghệ thuật giao hưởng quân đội trong việc lan tỏa các giá trị văn hóa và tinh thần dân tộc.

3.7. Thảo luận: Từ chức năng nhạc cụ đến biểu tượng văn hóa trong nghệ thuật giao hưởng quân đội

Kết quả nghiên cứu cho thấy vai trò của Trumpet trong các chương trình nghệ thuật của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội không thể chỉ được nhìn nhận từ góc độ kỹ thuật biểu diễn hoặc phối khí. Nếu tiếp cận từ quan điểm âm nhạc học truyền thống, Trumpet được xem là một thành viên của bộ hơi đồng với nhiệm vụ tham gia xây dựng hòa thanh, tạo điểm nhấn tiết tấu và hỗ trợ cấu trúc cao trào của tác phẩm. Tuy nhiên, trong môi trường nghệ thuật quân đội, chức năng của Trumpet đã vượt ra ngoài giới hạn đó để trở thành một thành tố mang ý nghĩa văn hóa và biểu tượng. Theo quan điểm của ký hiệu học âm nhạc, ý nghĩa của một âm thanh không chỉ được hình thành từ đặc điểm vật lý mà còn từ quá trình tích lũy các kinh nghiệm văn hóa trong lịch sử tiếp nhận của cộng đồng. Âm thanh Trumpet là một ví dụ điển hình cho hiện tượng này. Trong quá trình phát triển của văn minh nhân loại, Trumpet từng được sử dụng trong nghi lễ tôn giáo, các sự kiện cộng đồng và đặc biệt là trong quân đội. Chính những bối cảnh sử dụng đó đã tạo nên các lớp nghĩa văn hóa gắn với sức mạnh, quyền lực, chiến thắng và tinh thần cộng đồng. Khi được đặt trong không gian giao hưởng quân đội Việt Nam, những lớp nghĩa biểu tượng ấy tiếp tục được tái tạo và phát triển. Người nghe không chỉ tiếp nhận Trumpet như một nguồn phát âm thanh mà còn cảm nhận được những giá trị tinh thần gắn với lịch sử đấu tranh bảo vệ Tổ quốc, với hình tượng người quân nhân và với truyền thống yêu nước của dân tộc. Điều này cho thấy âm thanh Trumpet đang thực hiện đồng thời hai chức năng: chức năng nghệ thuật và chức năng biểu tượng. Từ góc độ mỹ học quân sự, Trumpet có khả năng đặc biệt trong việc thể hiện các phạm trù thẩm mỹ như cái hùng, cái cao cả và cái bi tráng. Đây là những phạm trù thường xuyên xuất hiện trong các tác phẩm nghệ thuật về đề tài chiến tranh cách mạng và người lính. Âm sắc sáng, mạnh và giàu tính khẳng định của Trumpet cho phép nhạc cụ diễn đạt hiệu quả những trạng thái cảm xúc tập thể, những khát vọng cộng đồng cũng như những giá trị tinh thần mang tính lý tưởng.

Đáng chú ý, trong hai chương trình *"Thanh âm dưới ánh mặt trời"* và *"Giao hưởng non sông"*, Trumpet không chỉ xuất hiện ở các đoạn cao trào mà còn được sử dụng trong nhiều trường đoạn mang tính chất trữ tình và suy tưởng. Điều này phản ánh xu hướng phát triển mới của nghệ thuật giao hưởng quân đội Việt Nam. Hình tượng người chiến sĩ trong nghệ thuật đương đại không còn được khắc họa đơn thuần như biểu tượng của sức mạnh chiến đấu mà còn được nhìn nhận như một chủ thể văn hóa với đời sống tinh thần phong phú, giàu cảm xúc và nhân văn. Từ phương diện xây dựng bản sắc nghệ thuật, nghiên cứu cũng cho thấy Trumpet đang trở thành một trong những yếu tố nhận diện quan trọng của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, các dàn nhạc giao hưởng thường phải đối mặt với thách thức về việc giữ gìn bản sắc riêng khi sử dụng cùng một hệ thống nhạc cụ và ngôn ngữ âm nhạc quốc tế. Việc khai thác hiệu quả những giá trị biểu tượng của Trumpet trong mối liên hệ với truyền thống quân nhạc Việt Nam đã góp phần tạo nên một dấu ấn nghệ thuật đặc thù cho Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội. Kết quả nghiên cứu đồng thời gợi mở một số định hướng phát triển trong tương lai. Thứ nhất, cần tăng cường sáng tác các tác phẩm giao hưởng và concerto cho Trumpet mang chủ đề lịch sử, quân đội và văn hóa dân tộc. Thứ hai, cần đẩy mạnh nghiên cứu về vai trò của các nhạc cụ hơi đồng trong môi trường nghệ thuật quân đội nhằm xây dựng hệ thống lý luận chuyên sâu phục vụ công tác đào tạo và biểu diễn. Thứ ba, cần khai thác mạnh hơn khả năng kết hợp giữa ngôn ngữ giao

hưởng hiện đại với các yếu tố âm nhạc truyền thống Việt Nam để mở rộng không gian biểu đạt của Trumpet trong bối cảnh nghệ thuật đương đại.

4. Kết luận

Trumpet là một trong những nhạc cụ có vị trí đặc biệt trong nghệ thuật giao hưởng hiện đại nói chung và giao hưởng quân đội nói riêng. Với những đặc điểm nổi bật về âm học, khả năng biểu đạt phong phú và chiều sâu ý nghĩa biểu tượng, Trumpet không chỉ thực hiện chức năng kỹ thuật trong dàn nhạc mà còn tham gia trực tiếp vào quá trình kiến tạo không gian nghệ thuật, định hướng cảm xúc và chuyển tải nội dung tư tưởng của tác phẩm. (Nguyễn Bách, 2015; Nguyễn Trung Kiên, 2018). Thông qua việc khảo sát hai chương trình nghệ thuật tiêu biểu của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội là “*Thanh âm dưới ánh mặt trời*” và “*Giao hưởng non sông*”, nghiên cứu cho thấy Trumpet giữ vai trò quan trọng trong việc xây dựng không gian sử thi, khắc họa hình tượng người chiến sĩ và tạo dựng những điểm nhấn cảm xúc trong cấu trúc giao hưởng. Bên cạnh đó, Trumpet còn góp phần kết nối truyền thống quân nhạc với nghệ thuật giao hưởng hiện đại, tạo nên những đặc trưng riêng của âm nhạc quân đội Việt Nam. Từ góc độ ký hiệu học âm nhạc, Trumpet có thể được xem như một biểu tượng âm thanh đại diện cho sức mạnh, lòng yêu nước và tinh thần dân tộc. Chính khả năng kết hợp giữa giá trị nghệ thuật và giá trị văn hóa đã giúp Trumpet vượt lên trên chức năng của một nhạc cụ đơn thuần để trở thành một thành tố quan trọng trong quá trình hình thành bản sắc của Dàn nhạc Giao hưởng Quân đội. Trong bối cảnh phát triển của nghệ thuật giao hưởng Việt Nam hiện nay, việc tiếp tục nghiên cứu, đào tạo và khai thác hiệu quả vai trò của Trumpet sẽ góp phần nâng cao chất lượng biểu diễn, mở rộng khả năng sáng tạo nghệ thuật và tăng cường sức lan tỏa của các giá trị văn hóa quân đội tới công chúng.

Tài liệu tham khảo

- Adler, S. (2016). *The Study of Orchestration* (4th ed.). W.W. Norton & Company.
- Cook, N. (1998). *Analysing Musical Multimedia*. Oxford University Press.
- Del Mar, N. (1981). *Anatomy of the Orchestra*. University of California Press.
- Hatten, R. S. (1994). *Musical Meaning in Beethoven: Markedness, Correlation, and Interpretation*. Indiana University Press.
- Herbert, T., & Wallace, J. (1997). *The Cambridge Companion to Brass Instruments*. Cambridge University Press.
- Hickman, D. (2006). *Trumpet Pedagogy: A Compendium of Modern Teaching Techniques*. Hickman Music Editions.
- Nguyễn Bách (2015). *Phối khí cho dàn nhạc giao hưởng*. NXB Âm nhạc.
- Nguyễn Trung Kiên (2018). Một số vấn đề về đào tạo nhạc cụ hơi đồng trong các cơ sở đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp ở Việt Nam. *Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật*, 412, 67-71.
- Nguyễn Thụy Loan (2013). *Lịch sử âm nhạc thế giới*. NXB Đại học Sư phạm.
- Piston, W. (1955). *Orchestration*. W.W. Norton & Company.
- Tarr, E. H. (1988). *The Trumpet*. Amadeus Press.
- Trần Văn Khê (2011). *Âm nhạc truyền thống Việt Nam*. NXB Trẻ.